

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2969

Vragen van de leden **Paternotte** (D66) en **Van der Molen** (CDA) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht «Oplossing voor onderzoekers aan universiteiten hard nodig»* (ingezonden 1 mei 2020).

Antwoord van Minister **Van Engelshoven** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 29 mei 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met de berichten «Oplossing voor onderzoekers aan universiteiten hard nodig»¹ en «Erken en waardeer solidariteit in tijden van crisis»?²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Heeft u zicht op hoeveel onderzoekers afhankelijk zijn van projectfinanciering en vervolgfianciering?

Antwoord 2

De data bij vraag 2, 3 en 8 komen van het Rathenau Instituut.

Tot en met 2017 bevatten de jaarlijkse Kengetallen Universitair Onderzoek (KUOZ-data) van de VSNU informatie over de onderzoeksinzet van de universiteiten per geldstroom. Uit die data blijkt dat:

- 43 procent van de onderzoeksinzet wordt gefinancierd uit de eerste geldstroom.
- 57 procent van de onderzoeksinzet aan de universiteiten afhankelijk is van projectfinanciering. Waarvan 25 procentpunt tweede geldstroom (NWO en KNAW) en 32 procentpunt derde geldstroomopdrachten (o.a. o.a. bedrijfsleven, de Europese programma's en internationale financieringsbronnen).

Indien men naar de financiën kijkt, is er sprake van een andere verdeling. Op basis van de cijfers in de jaarverslagen van de universiteiten en umc's, de onderzoekcoëfficiënten voor de universiteiten en voor de werkplaatsfunctie van het CBS, is te berekenen dat:

¹ aob, 28 april 2020 <https://www.aob.nl/nieuws/oplossing-voor-onderzoekers-aan-universiteiten-hard-nodig/>

² scienceguide, 1 april 2020 <https://www.scienceguide.nl/2020/04/erken-en-waardeer-solidariteit-in-tijden-van-crisis/>

- 40 procent van het onderzoeksbudget bestaat uit projectfinanciering
 - 60 procent van het onderzoeksbudget komt uit de eerste geldstroom.
- Het verschil kan als volgt worden verklaard: uit de eerste geldstroom worden niet alleen de personeelskosten voor het onderzoekspersoneel betaald, maar ook (overhead)kosten voor huisvesting, ondersteunend personeel, faciliteiten. Alsook de overige kosten, zoals infrastructuur en materialen, benodigd voor het onderzoek aan de universiteiten en umc's.
- Bij de lectoraten is het aandeel van de in competitie verkregen middelen (2e en 3e geldstroom) in de totale middelen voor praktijkgericht onderzoek de laatste jaren gegroeid van 34 procent in 2015 tot 42 procent in 2017.

Vraag 3

Klopt het dat het vooral promovendi en post-docs zijn die op basis van projectfinanciering een tijdelijk dienstverband bij een universiteit, hogeschool of onderzoeksinstelling hebben?

Antwoord 3

Ja, dat klopt. Promovendi hebben bijna altijd een tijdelijk contract, van de postdoc onderzoekers heeft 88 procent een tijdelijk contract en van de universitair docenten 26 procent. Overigens verschilt het aantal tijdelijke dienstverbanden sterk per universiteit³.

Bij de hogescholen heeft 20 procent van de medewerkers een tijdelijke aanstelling.

Vraag 4

Wat vindt u van de suggestie om onderzoeksinstellingen de mogelijkheid te bieden om eenmalig een extra tijdelijk dienstverband aan te bieden?

Antwoord 4

Door de COVID-19 crisis ligt veel onderzoek stil. Veel onderzoekers hebben geen toegang meer tot labs of collecties, kunnen geen data verzamelen, of zetten zich in het ziekenhuis in. Dit heeft een grote impact op het Nederlandse onderzoek. Met name onderzoekers met tijdelijke contracten lopen vertraging op bij de afronding van hun onderzoeksprojecten. Samen met NWO, KNAW (incl. De Jonge Akademie), AOb, FNV, VH, VSNU en NFU houd ik de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Doel is om geen onderzoekers tussen wal en schip te laten vallen. Samen met deze partijen wordt gekeken naar oplossingen voor onderzoekers met een tijdelijk contract die in de problemen komen.

Vraag 5

Voor welke periode verwacht u dat onderzoekscalls gepauzeerd of uitgesteld worden?

Antwoord 5

Om de schade voor de sector te beperken is het belangrijk dat de tweede geldstroom niet te lang stilvalt. NWO heeft de verantwoordelijkheid om een eerlijk speelveld en een zorgvuldig beoordelingsproces te borgen, ook in deze periode. NWO heeft daarom maatregelen genomen om wetenschappers te ondersteunen en verfijnt deze constant:

- Veel onderzoekscalls zijn in de afgelopen twee maanden gepauzeerd of uitgesteld. NWO is inmiddels begonnen met het opnieuw opstarten van het primaire proces. NWO is begonnen met het vervroegd publiceren van calls die in de toekomst open gaan: dit geeft onderzoekers meer tijd om aanvragen voor te bereiden en hun planning daarop aan te passen. Nieuwe sluitingsdata van gepauzeerde calls worden ruim van tevoren gepubliceerd.
- Lopende rondes waarbij géén interactie met aanvragers meer is vereist kunnen doorgang vinden volgens planning.
- NWO heeft de planning van de Talentprogramma's Rubicon, Veni, Vidi en Vici aangepast. Deze nieuwe planning van procedures is tot stand gekomen in samenspraak met het veld.

³ Zie ook «Tijdelijke contracten bij universiteiten in perspectief: <https://www.rathenau.nl/nl/wetenschap-cijfers/wetenschappers/personeel-aan-de-universiteiten/tijdelijke-contracten-bij.>»

- Ook voor de rondes binnen de complexe programma's, zoals het KIC en NWA, zijn nieuwe plannings in ontwikkeling.
- NWO heeft een protocol ontwikkeld voor het online afnemen van interviews in het kader van lopende rondes, voor programma's waar dat een vast onderdeel van de beoordeling vormt. Dit protocol is inmiddels is getest en geschikt bevonden. Sinds 4 mei worden de rondes die waren gepauzeerd in of vóór een interviewfase zoveel mogelijk afgerond.

Vraag 6

Heeft de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) al alternatieve selectieprocedures ingericht om bijvoorbeeld de interviews in de lopende en nieuwe onderzoekscalls weer doorgang te kunnen laten vinden zolang de voorzorgsmaatregelen rondom het nieuwe coronavirus van kracht zijn?

Antwoord 6

Zie het antwoord bij vraag 5.

Vraag 7

Welke mogelijkheden hebben onderzoekers met een door NWO verstrekte beurs als het onderzoek door coronamaatregelen pas later dan gepland voltooid kan worden?

Antwoord 7

Op dit moment is het binnen de geldende (budgettaire) kaders voor al het door NWO gefinancierde onderzoek mogelijk om, in overleg, naar budgetneutrale oplossingen te zoeken. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld aanpassingen van onderzoeksopzet of aanpassingen van dataverzameling waardoor de vertraging minder kan zijn.

Vraag 8

Heeft u – eventueel op basis van historische gegevens – zicht op de afname van de derde geldstroom bij economische neergang? Welke consequenties heeft dat voor onderzoekers en de positie van Nederland als kennisland?

Antwoord 8

Ondanks de kredietcrisis van 2007–2009 hebben de totale baten van de universiteiten zich van 2004 tot 2018 positief ontwikkeld. De inkomsten uit «Werk voor derden» zijn in deze periode gegroeid, van 22 procent tot 26 procent.

Uiteraard deel ik de zorg van de kennisinstellingen dat de derde geldstroom-middelen zullen afnemen, we houden dit nauwlettend in de gaten.

Vraag 9

Bent u bereid om NWO te vragen per geval te bekijken of reeds toegekende onderzoeksbeurzen verlengd kunnen worden als de onderzoeker kan aantonen dat door de coronamaatregelen het onderzoek pas later voltooid kan worden?

Antwoord 9

Dit is niet alleen de verantwoordelijkheid van NWO, maar ook van bijvoorbeeld de universiteiten. Zie ook het antwoord op vraag 4 en vraag 7. NWO beoordeelt aanvragen voor verlenging of vaststelling van lopend onderzoek altijd per individueel geval. Universiteiten zijn ook op zoek naar oplossingen, onder andere in de nieuwe CAO.

Vraag 10

Welke mogelijkheden hebben universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen op dit moment om onderzoeksactiviteiten op locatie doorgang te laten vinden en zijn er mogelijkheden om met inachtneming van de RIVM-richtlijnen de mogelijkheden voor onderzoek te verruimen?

Antwoord 10

Universiteiten hebben gedurende de intelligente lockdown de mogelijkheid gehouden om, met in achtneming van de RIVM-voorschriften, op kleine schaal op locatie door te gaan met onderzoek. De universiteiten zijn daar

divers mee omgegaan. Nu er sprake is van een verruiming van de maatregelen neemt de mogelijkheid tot het doen van onderzoek op locatie verder toe.